

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آسم

از دیکاتور طب ایرانی

تألیف:

دکتر شهپر کاوه

متخصص طب ایرانی

دکتر سعید صدر

فوق تخصص بیماری‌های تنفسی کودکان

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دکتر رسول چوپانی

متخصص طب ایرانی

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

سرشناسه : کاوه، شهر، ۱۳۵۵ -
 عنوان و نام پدیدآور : آسم از دیدگاه طب ایرانی / تألیف شهپر کاوه، سعید صدر، رسول چوپانی.
 مشخصات نشر : تهران: انتشارات المعی، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری : ۱۹۲ ص.
 شابک : 978-600-7658-42-0
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا
 موضوع : آسم Asthma
 موضوع : آسم -- درمان جایگزین Asthma -- Alternative treatment
 موضوع : پزشکی ایرانی Medicine, Persian
 موضوع : پزشکی سنتی -- ایران Traditional medicine-- Iran
 شناسه مزوده : چوپان، رسول، ۱۳۵۰ -
 شناسه افزوده : صدر، سعیدسعید، ۱۳۵۴ -
 رده‌بندی کنگره : RC۵۹۱/ک۲۱۵ ۱۳۹۷
 رده‌بندی دیویی : ۲۳۸/۶۰۶
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۱۰۹۰۴۳

انتشارات المعی

نام کتاب: آسم از دیدگاه طب ایرانی
 تألیف: دکتر شهپر کاوه - دکتر سعید صدر - دکتر رسول چوپانی
 ناشر: المعی
 نوبت چاپ: اول،
 لیتوگرافی: زاویه نور
 چاپ: دانش پژوه
 صحافی: آفرینش
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 بها: ۲۵۰۰۰ تومان
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۵۸-۴۲-۰

حق چاپ محفوظ است.

استفاد از ظرفیت طب سنتی و مکمل در نظام سلامت از حدود سال ۱۹۷۸ میلادی مورد تاکید سازمان بهداشت جهانی بوده و هست. در استراتژی تدوین شده این سازمان، به کشورهای عضو، توصیه و تکلیف شده که خدمات طب سنتی کشور خود را به دلایلی از قبیل: ریشه‌دار بودن در فرهنگ و باورهای مردم، سهولت دسترسی و ارزان‌تر بودن خدمات آن، در نظام سلامت ادغام کنند و از این ظرفیت بالقوه بومی کشور خود که قابلیت پذیرش بیشتری دارد، برای ارتقاء سطح سلامت جامعه و درمان مردم استفاده کنند. در سیاست‌های کلی سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری، در بند ۱۲، «بازشناسی، تبیین، ترویج، توسعه و نهادینه نمودن طب سنتی ایران» آمده است و در این سیاست به اصل «برقراری تعامل و تبادل منطقی میان طب سنتی و طب نوین برای هم‌افزایی تجربیات و روش‌های درمانی» تاکید شده است. از سویی دیگر، در بند چ ماده ۷۴ قانون برنامه ششم توسعه، «به منظور تحقق بند (۱۲) سیاست‌های کلی سلامت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان متولی امر طب سنتی ایرانی - اسلامی و مکمل موظف است نسبت به ادغام خدمات تایید شده طب سنتی ایرانی - اسلامی در نظام سلامت و همچنین ساماندهی و توسعه ارائه خدمات آموزشی، پژوهشی و درمانی این حوزه اقدام نماید»، به صراحت به این مهم پرداخته و تولید سلامت مکلف به ادغام خدمات طب ایرانی در نظام سلامت شده است. بدیهی است که تحقق این مهم زمانی میسر است که همه دست‌اندرکاران نظام سلامت با آموزه‌های طب ایرانی آشنا شده و قابلیت‌ها و توانمندی‌های آن را بدانند تا بتوانند در محدوده فعالیت خود در کنار طب رایج، از این ظرفیت استفاده کنند.

طب ایرانی میراث گرانقدر پزشکی نیاکان ما بوده و از نظرات دانشمندان بزرگ ایران در طول قرن‌ها نشأت گرفته و در قالب یک مکتب علمی ساختارمند و پویا تدوین شده است.

در طب ایرانی قسمت مهمی از خدمات اساسی پزشکی به مراقبت از سلامتی و پیشگیری از بیماری‌ها معطوف شده است. این امر با توجه ویژه به اصول شش‌گانه حفظ و ارتقاء سلامتی میسر می‌باشد که شامل آب و هوا، خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها، حرکت و سکون، خواب و بیداری، دفع مواد زائد از بدن و اعراض نفسانی می‌باشد. توجه به این اصول شش‌گانه که در واقع اصلاح سبک زندگی است، اولین گام درمان در طب ایرانی بوده و تدبیر نام دارد. در واقع آنچه در دهه اخیر توسط WHO اشاره می‌شود که مؤثرترین راه مداخله و پیشگیری از بیماری‌های غیرواگیر و مزمن اصلاح سبک زندگی است، حداقل ۱۰۰۰ سال قبل توسط دانشمندان طب ایرانی به صراحت بیان شده است.

بنابراین با وجود گنجینه عظیم طب ایرانی، استفاده از منابع آن در حفظ سلامتی، شناخت بیماری‌ها و درمان آن ضروری است. علی‌رغم اینکه طب ایرانی دارای منابع بسیار غنی در اکثر رشته‌های علوم پزشکی است و بسیاری از این منابع توسط اساتید بزرگ معاصر بازایی شده‌اند اما کمبود کتبی که به زبان شریسته و امروزی بازنویسی و نگارش بشود و به سهولت قابل استفاده باشد همچنان احساس می‌شود. یکی از موضوعاتی که با توجه به شیوع بالا و اهمیت آن در جامعه نیاز به توجه ویژه از جانب طب ایرانی دارد بیماری آسم است. آسم یکی از بیماری‌های مزمن با شیوع ۱۳/۴ درصد در ایران بوده و طبق گزارش WHO سالانه ۲۵۰ هزار مرگ بر اثر آن اتفاق می‌افتد و حکمای طب ایرانی نگاه ویژه از جهت تعریف، اسباب، تشخیص و درمان خصوصا با تاکید بر رعایت اصول شش‌گانه حفظ و ارتقاء سلامتی، به این موضوع داشته‌اند که توجه به این نکات می‌تواند در کاهش بروز ناشی از بیماری و بار اقتصادی زیادی که این بیماری بر جامعه وارد می‌کند مؤثر باشد. لذا کسب دانش، توسط دکتر شهپر کاوه و با راهنمایی اساتید بزرگوار آقای دکتر چوپانی و آقای دکتر صدر نگارش یافته تا پاسخگوی نیاز همکاران پزشک در خصوص بیماری آسم و راهکارهای درمانی آن در طب ایرانی باشد.

دکتر محمود خدادوست

مشاور وزیر و مدیرکل دفتر طب ایرانی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

فهرست مطالب

۱۵	 مقدمه
۱۷	 بخش اول: دستگاه تنفس
۱۹	 آناتومی
۲۲	 تعریف برخی اصطلاحات
۲۲	 تهویه (Ventilation)
۲۳	 تنفس (Respiration)
۲۳	 انتشار (Diffusion)
۲۴	 خون‌رسانی (Perfusion)
۲۴	 فیزیولوژی
۲۷	 بخش دوم: آسم در طب نوین
۲۹	 تعریف
۳۰	 شیوع
۳۰	 اتیولوژی
۳۰	 فاکتورهای مستعد کننده آسم
۳۲	 فاکتورهای کاهش دهنده شیوع آسم
۳۲	 فرضیه بهداشت
۳۳	 فیزیوپاتولوژی
۳۶	 پاتوژنز آسم
۳۷	 علائم بالینی
۳۷	 تشخیص
۳۸	 تشخیص افتراقی
۳۸	 انواع آسم
۳۸	 آسم متناوب (Intermittent)
۳۹	 آسم پایدار خفیف (Mild Persistent)
۳۹	 آسم پایدار متوسط (Moderate Persistent)

- ۳۹..... آسم پایدار شدید (Severe Persistent).....
- ۳۹..... درمان آسم.....
- ۳۹..... انواع داروها.....
- ۴۰..... داروهای با تأثیر سریع.....
- ۴۰..... داروهای طولانی اثر.....
- ۴۱..... عوارض درمان.....
- ۴۳..... بخش سر: ربو.....
- ۴۵..... اهمیت.....
- ۴۶..... تاریخچه.....
- ۴۷..... لغت‌شناسی.....
- ۴۸..... تعریف ربو.....
- ۴۸..... (۱) نعلق ربو به ریه.....
- ۴۹..... (۲) تنفس سخت، سریع و مواتر.....
- ۵۰..... (۳) بیماری مزمن و دارای درهای درد و بهبودی.....
- ۵۱..... (۴) تشدید علائم در حالت خوابید.....
- ۵۱..... پیش‌آگهی.....
- ۵۲..... نظر جالینوس از دیدگاه کشکری در کناش فی الحجاب.....
- ۵۲..... نظر رازی در الحاوی.....
- ۵۲..... تعریف ربو از دیدگاه ابن سینا.....
- ۵۳..... نظر ابن سینا از دیدگاه ناظم جهان.....
- ۵۴..... بررسی چند اصطلاح مرتبط با ربو.....
- ۵۷..... اسباب ربو.....
- ۵۸..... ۱. خلط غلیظ.....
- ۵۸..... بیان کلی.....
- ۵۸..... نقل‌قول حکما.....
- ۶۰..... منشأ خلط غلیظ.....
- ۶۰..... نزله (ریزش رطوبات از سر).....
- ۶۰..... پذیرش رطوبات از اعضای دیگر.....
- ۶۱..... تولید رطوبت در ریه.....
- ۶۱..... وجود رطوبت در معده.....
- ۶۲..... جمع‌بندی.....
- ۶۳..... ۲. خشکی مزاج ریه.....

۶۳	بیان کلی
۶۳	نقل قول حکما
۶۴	جمع بندی
۶۴	۳. سردی مزاج ریه
۶۴	بیان کلی
۶۴	نقل قول حکما
۶۵	جمع بندی
۶۵	۴. آسیب سیستم عصبی
۶۵	بیان کلی
۶۵	نقل قول حکما
۶۶	جمع بندی
۶۷	۵. مشارکت معده و سایر اعضاء مجاور سیستم تنفسی
۶۷	بیان کلی
۶۷	نقل قول حکما
۶۷	جمع بندی
۶۸	۶. تجمع بخارات دخانی در سیستم تنفسی
۶۸	بیان کلی
۶۸	نقل قول حکما
۶۹	جمع بندی
۶۹	۷. تجمع ریح در سیستم تنفسی
۶۹	بیان کلی
۶۹	نقل قول حکما
۷۰	جمع بندی
۷۰	۸. کوچکی مادرزادی قفسه سینه
۷۰	بیان کلی
۷۰	نقل قول حکما
۷۱	جمع بندی
۷۱	۹. وجود ورم در قسمت های مختلف دستگاه تنفسی یا در اعضاء مجاور و مشارک
۷۱	نقل قول حکما
۷۲	جمع بندی
۷۳	۱۰. سوء مزاج گرم مفرط ریه
۷۳	بیان کلی
۷۴	نقل قول حکما

- ۷۴.....جمع‌بندی
۱۱. وجود ماده‌ی زیاد در داخل قفسه سینه..... ۷۴
- ۷۴.....بیان کلی
- ۷۴.....نقل قول حکما
- ۷۴.....جمع‌بندی
۱۲. بحران بیماری..... ۷۵
- ۷۵.....نقل قول حکما
۱۳. تقلص حجاب..... ۷۵
- ۷۵.....خفاق..... ۷۵
- ۷۵.....نقل قول حکما
- ۷۵.....جمع‌بندی
۱۵. ضعیف یا اسهال، عضلات قفسه سینه..... ۷۶
- ۷۶.....بیان کلی
- ۷۶.....نقل قول حکما
- ۷۶.....جمع‌بندی
۱۶. وراثت و ژنتیک..... ۷۶
- ۷۶.....بیان کلی
- ۷۷.....نقل قول حکما
- ۷۷.....نکته
- ۷۷.....نقل قول حکما
- علائم و روش تشخیص..... ۷۸
- مزاج ریه..... ۷۸
- مزاج گرم..... ۷۸
- مزاج سرد..... ۷۸
- مزاج تر..... ۷۹
- مزاج خشک..... ۷۹
۱. پرسش از زمان وقوع بیماری..... ۸۰
- ۱-۱. شروع بیماری در زمان تولد..... ۸۰
- ۱-۲. شروع بیماری در سنین بالاتر..... ۸۰
- ۸۰.....نقل قول حکما
۲. پرسش از وجود یا عدم وجود ماده همراه با سرفه..... ۸۱
- ۱-۲. سرفه خلط‌دار..... ۸۱
- ۸۱.....بیان کلی

۸۱	نقل قول حکما.....
۸۱	جمع بندی.....
۸۲	علامه تشخیصی محل ماده در قسمت های مختلف دستگاه تنفس.....
۸۴	۲-۲. سرفه خشک.....
۸۴	۲-۲-۱. سرفه خشک همراه با تشنگی.....
۸۴	الف. بخارات قلب.....
۸۴	بیان کلی.....
۸۴	نقل قول حکما.....
۸۵	ب. شکی ریه.....
۸۵	بیان کلی.....
۸۵	نقل قول حکما.....
۸۶	ج. حرارت.....
۸۶	بیان کلی.....
۸۶	نقل قول حکما.....
۸۶	۲-۲-۲. سرفه خشک بدون تشنگی.....
۸۶	الف. برودت ریه.....
۸۶	بیان کلی.....
۸۶	نقل قول حکما.....
۸۷	ب. احتباس ریا.....
۸۷	بیان کلی.....
۸۷	نقل قول حکما.....
۸۷	۳. پرسش از پری معده.....
۸۷	بیان کلی.....
۸۸	نقل قول حکما.....
۸۸	۴. بررسی نرمی نبض.....
۸۸	بیان کلی.....
۸۸	نقل قول حکما.....
۹۱	بخش چهارم: درمان.....
۹۳	تدابیر کلی درمان ربو.....
۹۵	درمان ربو بلغمی.....
۹۵	درمان بر اساس منشأ بلغم.....
۹۶	نکات مهم در درمان ربو بلغمی.....

- ۹۷..... مرحله‌ی اول: نضج ماده‌ی بیماری
- ۹۷..... داروهای منضج
- ۱۰۰..... مرحله‌ی دوم: تنقیه (خارج کردن ماده مسبب بیماری از بدن)
- ۱۰۰..... داروهای مسهل بلغم
- ۱۰۱..... داروهای مقیء بلغم
- ۱۰۳..... ایجاد نفث
- ۱۰۳..... غذای بیمار
- ۱۰۴..... نوشیدنی مناسب بعد از تنقیه
- ۱۰۴..... رشت مناسب
- ۱۰۴..... حبی مناسب
- ۱۰۵..... نان مناسب
- ۱۰۵..... سبزی‌های مناسب
- ۱۰۶..... نوشیدن آب
- ۱۰۶..... خواب بیمار
- ۱۰۶..... ورزش
- ۱۰۷..... تدهین و انواع روغن مناسب
- ۱۰۷..... ضمادهای مناسب
- ۱۰۸..... دلک یا ماساژ
- ۱۰۸..... خصوصیات دلک مناسب
- ۱۰۹..... نطول
- ۱۰۹..... حقه
- ۱۰۹..... بخور
- ۱۰۹..... حمام
- ۱۰۹..... کی (داغ کردن)
- ۱۱۰..... داروها
- ۱۱۰..... داروهای مفرد
- ۱۱۲..... مفردات مجرب
- ۱۱۲..... مفردات بی‌عذیل، عظیم النفع، شدید النفع، دارای نفع عجیب و قاطع ربو
- ۱۱۳..... مفردات نافع
- ۱۱۳..... مفردات مفید
- ۱۱۶..... بخورات مفید
- ۱۱۷..... گوشت‌ها
- ۱۱۷..... داروهای ترکیبی

۱۱۷.....	قوانین کلی.....
۱۱۸.....	داروهای ترکیبی مجرب.....
۱۱۸.....	لعوقات مجرب، به غایت آزموده و بی عذیل.....
۱۱۸.....	سفوف مجرب.....
۱۱۹.....	شربت‌های مجرب.....
۱۲۱.....	بخور مجرب.....
۱۲۱.....	معجون مجرب.....
۱۲۱.....	داروهای ترکیبی عظیم النفع، سریع النفع، بسیار نافع.....
۱۲۳.....	داروهای ترکیبی نافع.....
۱۲۳.....	لعوقات.....
۱۲۶.....	شربت‌ها.....
۱۳۱.....	معجون‌ها.....
۱۳۴.....	حبوب.....
۱۳۸.....	بخورات.....
۱۳۹.....	سفوف.....
۱۴۰.....	حقنه.....
۱۴۰.....	چند پروتکل درمانی.....
۱۴۴.....	درمان ربو بلغمی مرکب با صفرا.....
۱۴۴.....	ابتدا نضح ماده.....
۱۴۴.....	مرحله بعد استفاده از مسهل.....
۱۴۵.....	جهت تعدیل مزاج.....
۱۴۵.....	غذای مناسب.....
۱۴۵.....	درمان ربو بلغمی به دلیل وجود ماده در رگ‌ها و شریان‌های ریه یا در تخلخل بافت ریه.....
۱۴۶.....	درمان ربو بلغمی ناشی از تولید ماده در ریه یا ریزش ماده از سینه یا عضوی دیگر به ریه.....
۱۴۶.....	درمان ربو بلغمی ناشی از برودت ریه.....
۱۴۷.....	ربو ناشی از نزله (ربو نزله‌ای).....
۱۴۷.....	درمان ربو نزله‌ای حار.....
۱۴۸.....	تنگی نفس همراه با نزله حار در تابستان.....
۱۴۸.....	درمان ربو نزله‌ای حار دموی، صفراوی و بلغمی.....
۱۴۸.....	نزله حار همراه با درد سینه.....
۱۴۹.....	نزله حار همراه با سرفه، درد دست و پا و اختلال معده.....
۱۴۹.....	درمان ربو نزله‌ای بارد.....
۱۴۹.....	غذاهای مناسب.....

- ۱۴۹..... داروهای مناسب
- ۱۵۰..... داروهای مناسب بعد از تنقیه
- ۱۵۰..... درمان ربو نزله‌ای بارد همراه با شدت تنگی نفس و حرارت عارضی (تب)
- ۱۵۰..... درمان ربو نزله‌ای بارد در زمان شدت تنفس
- ۱۵۱..... درمان ربو نزله‌ای بارد همراه با تب و یا تنگی نفس
- ۱۵۱..... درمان ربو بارد نزله‌ای بلغمی سوداوی همراه با سوزش سینه
- ۱۵۱..... ربو بارد نزله‌ای بلغمی در پیران
- ۱۵۱..... منضج
- ۱۵۱..... روز مصرف مسهل
- ۱۵۳..... درمان ربو در شیرخواران
- ۱۵۳..... درمان ربو دانه‌ای
- ۱۵۴..... درمان ریه دانه‌ای از بخارات سوداوی قلب
- ۱۵۶..... غذا و میوه مناسب
- ۱۵۶..... اعمال یداوی
- ۱۵۶..... تقویت و خنک ساختن قوت
- ۱۵۷..... درمان ربو دانه‌ای با خفقان طوی
- ۱۵۷..... درمان ربو ریجی
- ۱۵۸..... داروهای مناسب
- ۱۵۹..... غذای مناسب
- ۱۵۹..... درمان ربو استرخانی
- ۱۶۰..... درمان ربو بیسی
- ۱۶۱..... درمان ربو بارد
- ۱۶۲..... درمان ربو حاصل از ورم ریه، دیافراگم، کبد، طحال یا خناق
- ۱۶۳..... درمان ربو حار
- ۱۶۳..... درمان ربو به دلیل امتلاء معده
- ۱۶۴..... درمان ربو به دلیل کوچکی سینه
- ۱۶۴..... درمان ربو به دلیل نزدیکی بحران در بیماری‌های حاده
- ۱۶۵..... بخش پنجم: نتایج تبیین ربو و تطبیق با آسم
- ۱۶۷..... ربو بلغمی و آسم
- ۱۶۷..... مقایسه از نظر تعریف
- ۱۶۸..... مقایسه از نظر اتیولوژی یا اسباب
- ۱۶۹..... آلرژن‌های محیطی

۱۶۹.....	عفونت‌های ویرال تنفسی.....
۱۶۹.....	هیپرونتیلیسیون و ورزش.....
۱۶۹.....	ریفلاکس معده به مری (GERD).....
۱۷۰.....	رینیت آلرژیک و سینوزیت مزمن.....
۱۷۰.....	دود سیگار و سایر دودها و آلاینده‌ها.....
۱۷۰.....	تماس‌های شغلی.....
۱۷۰.....	استرس‌ها و فاکتورهای روانی.....
۱۷۱.....	وراثت و ژنتیک.....
۱۷۱.....	مقایسه از نظر پروفیلوژی.....
۱۷۴.....	مقایسه از نظر رژیم.....
۱۷۵.....	ربو ناشی از نزله و آسم.....
۱۷۵.....	ربو ناشی از ورم و التهاب ریه راه‌های هوایی و آسم.....
۱۷۵.....	ربو ناشی از مزاج سرد ریه و آسم.....
۱۷۷.....	سایر اسباب ربو و مقایسه با بیماری‌های ریوی طبع نوین.....
۱۷۷.....	ربو ناشی از سوءمزاج خشک ریه.....
۱۷۸.....	ربو ناشی از سوءمزاج سرد ریه.....
۱۷۸.....	ربو ناشی از آسیب اعصاب، نخاع و دماغ.....
۱۷۹.....	ربو ناشی از مشارکت اعضاء مجاور اعضاء تنفسی.....
۱۸۰.....	ربو ناشی از تجمع بخارات دخانی قلب در ریه.....
۱۸۰.....	ربو ناشی از کوچکی مادرزادی قفسه سینه.....
۱۸۱.....	ربو ناشی از ورم در ریه یا در اعضاء مجاور.....
۱۸۱.....	ربو ناشی از استرخاء عضلات قفسه سینه.....
۱۸۱.....	ربو ناشی از سوءمزاج گرم مفرط ریه.....
۱۸۱.....	ربو ناشی از وجود ماده زیاد در داخل قفسه سینه.....
۱۸۲.....	اختلالات فضای پلور.....
۱۸۳.....	اختلالات بافت ریه.....
۱۸۳.....	ربو ناشی از نزدیکی زمان بحران.....
۱۸۳.....	اسیدوز متابولیک.....
۱۸۳.....	آلکالوز متابولیک.....
۱۸۴.....	ربو ناشی از تنگی در راه‌های هوایی فوقانی.....
۱۸۴.....	نتیجه بحث تبیین.....
۱۸۵.....	منابع.....

فهرست جداول

جدول شماره ۱: اهمیت ربو.....	۴۵
جدول شماره ۲: مزاج‌های ریه.....	۷۹
جدول شماره ۳: علائم تشخیصی محل ماده در قسمت‌های مختلف دستگاه تنفس.....	۸۳
جدول شماره ۴: مواد غذایی مناسب برای ربو بلغمی.....	۱۰۵
جدول شماره ۵: مفردات مورد استفاده در درمان ربو بلغمی.....	۱۱۱
جدول شماره ۶: مقایسه ربو بلغمی با آسم (۴، ۱۵، ۱۸).....	۱۷۵

فهرست شکل‌ها

شکل شماره ۱: راه‌های هوایی فوقانی.....	۱۹
شکل شماره ۲: راه‌های هوایی تحتانی.....	۲۰
شکل شماره ۳: میان‌خون‌ریوی.....	۲۱
شکل شماره ۴: دم باران طبیعی.....	۲۲
شکل شماره ۵: تنفس (Respiratory).....	۲۳
شکل شماره ۶: راه‌های هوایی ریه و راه‌های ملتهب مبتلا به آسم.....	۲۹
شکل شماره ۷: شیوع جهانی آسم.....	۳۰
شکل شماره ۸: سلول‌ها و مدياتورهای التهابی در ایجاد آسم و اثر آن‌ها بر مجاری هوایی.....	۳۴
شکل شماره ۹: فیزیوپاتولوژی آسم.....	۳۵
شکل شماره ۱۰: پاتوژن آسم.....	۳۷
شکل شماره ۱۱: الگوریتم محل ورم از دیدگاه رازی.....	۷۳
شکل شماره ۱۲: الگوریتم تشخیصی ربو.....	۸۹
شکل شماره ۱۳: سلول‌های طبیعی، هیپرپلازی و هیپرتروفی سلول.....	۱۷۳

بیماری‌های ریه و صدر در کتاب‌های طب ایرانی تحت عناوینی مثل فی أحوال الرئة و الصدر (در فن دهم و در پنج ماده از جلد دوم قانون)، امراض ریه و صدر یعنی شش و سینه (جلد دوم اکسیر اعظم)، فی علاج الرئة و الصدر و أسباب و علامات (باب بیستم از جلد دوم کامل الصناعة الطبية)، در امراض شش، سینه (باب نهم از جلد اول طب اکبری)، فی أمراض الرئة (در جزء چهارم از جلد دوم الحاوی)، در بدن بیماری‌های آلات دم زدن و اسباب و علائم و علاج آنها (گفتار هفتم از جلد دوم ذخیره عوارض شاه)، در بیماری‌های آلات‌های دم زدن و اسباب و علامات و علاج آن (گفتار هفتم از کتاب روم در معالجات از کتاب الاغراض الطبية و المباحث العلانية)، پاره‌ای از امراض ریه و سینه (باب شش از جلد اول دقائق العلاج)، فی علل الرئة و الصدر (باب هشتم از جلد اول شرح الأسباب و العلامات)، همچنین در ۳ باب از مقاله پنجم کتاب فردوس الحکمة و در برخی از کتب طب ایرانی به صورت پراکنده و در لابه‌لای مباحث دیگر مورد بحث قرار گرفته است.

امراض ریه و صدر در طب ایرانی، طیف وسیعی از بیماری‌ها را در بر گرفت و از سوء تنفس تا عسرالنفس، ضيق النفس، انتصاب النفس، ربو، بهر، سل، سعال، خرخره، نفث، دم، ذات الریه، اورام بارد ریه، ورم ریه‌ی اطفال، اجتماع آب در ریه، بثور ریه، ورم ریه، نفث المدة، ضعف ریه، اوجاع صدر، ذات الجنب، خانقه، شوصه، ذات الصدر، ذات العرض، برسام، تقیح و جمع مده در صدر، تقلص حجاب، جمود الصدر، بثور قصبه ریه، اختلاج و ارتعاش قصبه ریه را شامل می‌شود. با توجه به اهمیتی که دستگاه تنفس انسان و عمل تنفس دارد، ابتدا به بیان مختصری در مورد آناتومی و فیزیولوژی ریه‌ها و اهمیت تنفس پرداخته و سپس به طور مفصل به تبیین بیماری ربو که موضوع مورد پژوهش است، پرداخته می‌شود.